

PREDSTAVUJEME VÁM REGIONÁLNE PERIODIKUM

Starovešťan je spravodajca mesta Spišská Stará Ves, ktorý informuje obyvateľov o živote v regióne a meste. Predstavuje činnosť mestských škôl, oboznamuje s históriou regiónu a dáva do pozornosti rôzne projekty, zamerané na jeho rozvoj.

Zo Starovešťana sme vybrali bibliografické záznamy:

Lávka cez rieku Dunajec oslavuje pätnáste výročie / Štefan Džurný.

In: Starovešťan. - ISSN 1338-810X. - Roč. 15, č. 76 (2021), s. 3

Prešovský samosprávny kraj (Slovensko) - Červený Kláštor (Slovensko). Obecný úrad - mosty - prihraničné regióny - lávky pre peších - Červený Kláštor (Slovensko) - Dunajec (Poľsko a Slovensko : rieka)

Draho vykúpená sloboda / Marcel Maniak.

In: Starovešťan. - ISSN 1338-810X. - Roč. 15, č. 76 (2021), s. 5

Maniak, Marcel, 1975- - Slovenské národné povstanie (1944) - druhá svetová vojna (1939-1945) - Poprad (Slovensko : okres) - Kežmarok (Slovensko : okres)

Slovenské národné povstanie a Zamagurie / Marcel Maniak.

In: Starovešťan. - ISSN 1338-810X. - Roč. 15, č. 76 (2021), s. 7

regionálne dejiny - Slovenské národné povstanie (1944) - druhá svetová vojna (1939-1945) - Spišská Stará Ves (Slovensko) - Zamagurie (Slovensko : región)

Pripomenieme si v roku 2021 / Milica Majeriková-Molitoris.

In: Starovešťan. - ISSN 1338-810X. - Roč. 15, č. 73 (2021), s. 7

regionálne dejiny - výročia a významné udalosti - Spišská Stará Ves (Slovensko) - Zamagurie (Slovensko : región)

Lávka cez rieku Dunajec oslavuje pätnáste výročie

Dňa 12. augusta 2021 sme si pripomenuli pätnásť rokov, od slávnostného otvorenia lávky cez rieku Dunajec v obci Červený Kláštor, ktorá po takmer 92 rokoch snáh o jej realizáciu, územne spojila prihraničné obce ležiace na protifaľných brehoch Dunajca – Červený Kláštor a Nižné Šromowce. Slávnostné otvorenie sa uskutočnilo na ľavom brehu Dunajca – na území obce Nižné Šromowce, po takmer piatich mesiacoch výstavby. Len pre pripomenutie niekoľko technických údajov: celý most je zavesený na pilleri, ktorého výška je 26,8 m, rozpätie mosta je 90 metrov, celková dĺžka aj s nájazdmi je takmer 150 metrov, celková šírka je 3,5 m a úžitková 2,5 metra a unesie viac ako 1 200 ľudí. Išlo o spoločný medzinárodný projekt na ktorom participovali ako hlavný investor – Gmina Czorsztyn a prispievatelia – Prešovský samosprávny kraj, Malopolské vojvodstvo a obec Červený Kláštor s celkovým nákladom cca 28 mil. Sk. V čase otvorenia, lávka bola naj-

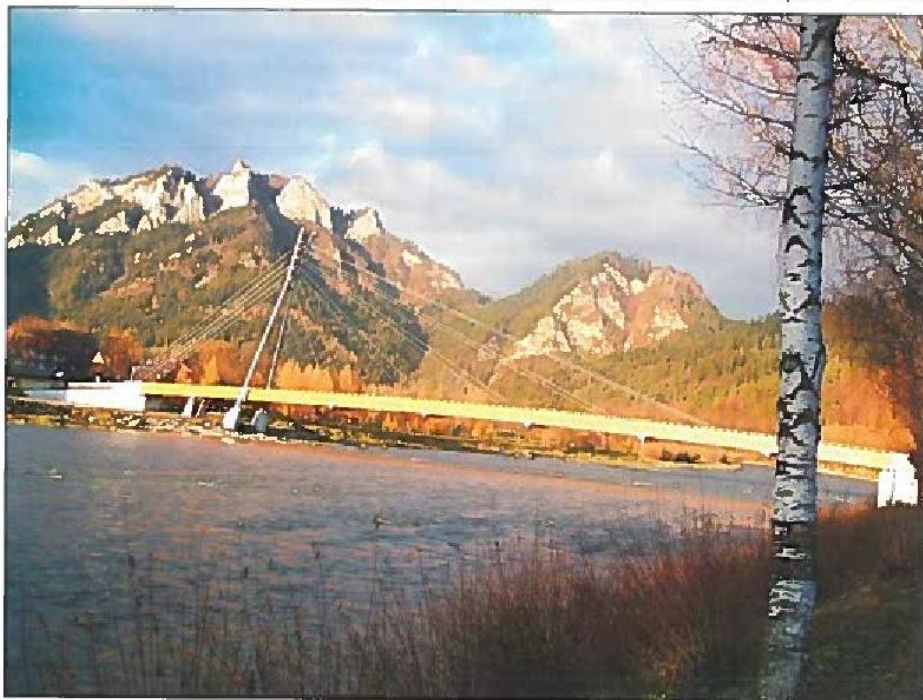
dĺžšou lávkou závesného typu z lepeného dreva v Európe. Dodávateľom stavby bolo nemecko-poľské konzorcium I. Smees Luehen a Remost, hlavným projektantom bol kolektív projektantov pod vedením prof. Jána Biliszucka z Wroclavskej univerzity. Majoritným vlastníkom lávky je Gmina Czorsztyn a minoritným – obec Červený Kláštor, keďže Prešovský samosprávny kraj previedol svoj majetkový podiel na obec a zvýšil tak jej majetkový podiel. Celý

projekt po úspešnej realizácii, bol veľmi vysoko hodnotený v Bruseli a poukázal na dobrú spoluprácu miestnej a regionálnej samosprávy, štátnej správy ako v Slovenskej tak aj Poľskej republike. Výstavba síce trvala päť mesiacov, ale príprava projektu začala už omnoho skôr - v roku 1999, teda od môjho nástupu do funkcie starostu obce Červený Kláštor. Bol to jeden z mojich najťažších projektov, kedy bolo treba tvrdo bojovať, za zriadenie hraničného prie-

chodu Červený Kláštor – Nižné Šromowce, bojovať s poľskými pltníkmi a presvedčať ich že výstavba lávky neohrozí ich ekonomické záujmy, zabezpečiť financie na jej výstavbu, zabezpečiť množstvo povolení a súhlasov k realizácii..., ale ako to už býva – platí to staré: – „dobré veci sa rodia ťažko a dlho...“

Nuž v odstupe času, nastal čas bilancie, kedy možno hodnotiť pozitívne, či negatívne tohto projektu... osobne si myslím, že pozitívne vysoko prevažujú nad negatívami, a možno konštatovať, že z hľadiska cestovného ruchu a ochrany prírody došlo k jednoznačnému oživeniu cestovnému ruchu na oboch stranách hranice, či k zokruhovaniu turistických chodníkov na území Pieninského parku. Významnosť tohto projektu na území Pienin, podčiarkli aj niektoré poľské média, ktoré hovoria o „jednom z najvýznamnejších projektov v Pieninách...“ v posledných rokoch. Touto cestou by som sa chcel poďakovať vtedajšiemu zaslupujúcemu vojtovi Gminy Czorsztyn p. Lechovi Janczemu, za jeho nezištnú pomoc počas prípravy a samotnej implementácii tohto projektu, pretože len vďaka jeho pozitívnemu prístupu a ústretovosti sa podarilo tento projekt úspešne zrealizovať.

Ing. Štefan Džurný
starosta obce
Červený Kláštor

Slovenské národné povstanie a Zamagurie

Spišská Stará Ves bola v rokoch 2. svetovej vojny okresným mestom. Okresom zostala až do roku 1960, kedy bola včlenená do okresu Poprad a od roku 1997 je súčasťou okresu Kežmarok. Aj keď okres Spišská Stará Ves nebol priamo súčasťou povstaleckého územia, stal sa operačným priestorom nemeckých okupačných vojsk, ktoré tadiaľto prechádzali smerom na Kežmarok a Poprad. V Zamagurí však prebiehala intenzívna partizánska činnosť. Viaceré partizánske skupiny v tomto priestore operovali už od júla 1944. Centrom odbojovej činnosti sa stala Malá Franková, pod ktorú spadala stredná časť Zamaguria. Tesne pred vypuknutím SNP sa v obci uskutočnila tajná schôdza, na ktorej sa zúčastnili aj ilegálni pracovníci zo Spišskej Starej Vsi. Na schôdzi boli všetci prítomní informovaní o blížiacom sa celonárodnom ozbrojenom povstaní. Vytvorila sa tak odbojová skupina, v ktorej pôsobili aj ľudia z okolitých obcí Osturňa, Havka, Matiašovce, Spišské Hanušovce a Reľov. Táto odbojová skupina vyhotovila letáky vyzývajúce civilné obyvateľstvo k pomoci partizánom.

Keďže zamagurské obce tvorili hraničné pásmo, bola tam pomerne hustá sieť oddelení finančnej stráže, colných úradov a žandárskych staníc. Partizáni po vypuknutí SNP naďalej potrebovali výzbroj a zbrane, preto často prepádali žandárske stanice a kasárne finančnej stráže. Oddelenie finančnej stráže a žandárskej stanice v Spišskej Starej Vsi sa však partizánom prepadnúť nepodarilo a po prestrelke boli prinútení ustúpiť cez rieku Dunajec. Zamagurské obce sa stali terčom poľských ozbrojených lúpežných oddielov, ktoré využívali hornatý terén severného Spiša. Ich činnosť sa najvýraznejšie prejavila hlavne po potlačení SNP, kedy väčšina partizánskych oddielov už pôsobila na povstaleckom území. V čase od konca októbra 1944 do začiatku januára 1945 došlo na Zamagurí približne k desiatim prepadnutiam najmä civilného obyvateľstva.

Od 23. októbra 1944 operoval v priestore Spišskej Magury

špeciálny partizánsky oddiel *Belov-Kovalenko*. Po bojoch pri Lendaku 27. októbra 1944 sa oddiel stiahol do priestoru Osturňa – Malá Franková. Začiatkom novembra 1944 sa oddiel na základe rozkazov z Moskvy presunul na poľské územie, na základňu partizánskeho zväzku Čapajev. Naďalej však udržiaval spojenie s obcami Malá Franková – Veľká Franková – Spišské Hanušovce – Matiašovce – Havka – Haligovce. Po 23. novembri 1944 sa oddiel *Belov-Kovalenko* presunul do priestoru Tylmanowa – Michajlova – Obidza, kde pôsobil až do 17. januára 1945. Počas tejto doby bolo vysielaných niekoľko prieskumných skupín aj na územie okresu Spišská Stará Ves, najmä do priestoru Veľký Lipník a Havka. 26. januára 1945 sa príslušníci oddielu pri Veľkom Lipníku spojili s jednotkami Červenej armády.

Koncom januára 1945 sa jednotky nemeckej 253. pešej divízie, delostrelectvo a jednotky 1. maďarskej armády snažili držať úsek v smere Veľký Lipník – Spišská Stará Ves. Chceli tak hlavným silám Wehrmachtu zaistiť usporiadaný ústup na západ. Boje na tomto smere pokračovali aj 26. januára 1945, kedy sa Nemci na západných brehoch Dunajca pri Spišskej Starej Vsi postavili útočiacim sovietskym divíziám poslednýkrát na silnejší odpor. Napriek tomu, že nepriateľ sa na ústupových čiarach húževnato bránil, bola v Zamagurí 26. januára 1945 oslobodená obec Lechnica. Ešte v ten istý deň bojové sily 107. streleckého zboru, podporované raketometmi „Katuša“, prekročili československo-poľskú hranicu pri Spišskej Starej Vsi. Postupovali ďalej v smere na Nowy Targ, prekonávajúc silný odpor nepriateľa na západných brehoch Dunajca.

Dňa 27. januára 1945 bola oslobodená Spišská Stará Ves, významné administratívne a hospodárske stredisko Zamaguria. Tento bojový úspech ČA bol citovaný aj v rozkaze vrchného veliteľa maršala Sovietskeho zväzu J. V. Stalina, č. 260 zo dňa 27. januára 1945, v ktorom vyjadril svoje veliteľ-

ské podakovanie útvaram za preukázanú vynikajúcu bojovú činnosť. V Moskve vypálili z 224 diel dvadsať oslavných sálv, ako hold vojskám, ktoré sa pričínili o oslobodenie Spišskej Starej Vsi.

Aj napriek tomu, že v regióne Zamagurie neprebehali povstalecké boje, jeho obyvatelia, partizáni a vojaci sa v rámci svojich možností zapojili do boja proti nacizmu. Nemecké vojská Zamagurie neušatřili od ničenia a drancovania. Vyhodenejšie možnosti spojili do boja proti nacizmu. Nemecké vojská Zamagurie neušatřili od ničenia a drancovania. Vyhodenejšie možnosti spojili do boja proti nacizmu. Nemecké vojská Zamagurie neušatřili od ničenia a drancovania. Vyhodenejšie možnosti spojili do boja proti nacizmu.

z generácie na generáciu. Nikdy nesmiem zabudnúť na to, ako ľahko sme slobodu stratili a ako ťažko, za cenu vysokých obetí, sme ju získali späť. Bola to draho vykúpená sloboda!

Marcel Maniak

Použitie zdrojov:

LAINCZ, Eduard: *Rok 1944 na severnom Spiši (so zameraním na bývalý okres Spišská Stará Ves)*. In: *V prelomovom desaťročí (česko)slovenských dejín 1938 – 1948. Príspevky z odborných seminárov v rokoch 2014 – 2017*. Lubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018.

MANIAK, Marcel: *Draho vykúpená sloboda*. Poprad: Tablita Art, 2021.

77. výročie SNP

Prímator mesta Spišská Stará Ves, starosta obce Červený Kláštor, zástupca primátora a zamestnanci mesta si v piatok 27. augusta 2021 pri pamätníku SNP uctili položením venca pamiatku obetí Slovenského národného povstania.

Dňa 29. augusta 2021 sme si pripomenuli 77. výročie začiatku SNP. Slovenské národné povstanie je jednou z najvýznamnejších udalostí slovenských národných dejín, ku ktorému sa vracia naša spoločnosť ako k žriedlu národnej identity, demokratickosti a spolupatričnosti.

